

LØNNEBERGET BARNEHAGE

Årsplan 2022 - 2025

Innhold

LØNNEBERGET BARNEHAGE.....	3
OVERORDNA MÅL FOR ARBEIDET I BARNEHAGEN STÅR I LOV OM BARNEHAGER S1	5
RAMMEPLAN FOR BARNEHAGENS INNHOLD OG OPPGAVER	5
PERSONALET.....	6
Snekkerbua:.....	6
Småland:.....	6
ANSVAR OG ROLLER.....	6
BARNEHAGEEIER.....	6
DAGLIG LEDER.....	6
PEDAGOGISK LEDER.....	7
FAGARBEIDER/ PEDAGOGISK MEDARBEIDER.....	7
HELSE MILJØ OG SIKKERHET (H.M.S.).....	7
BARNEHAGENS VERDIGRUNNLAG	7
SAMARBEID HJEM- BARNEHAGE	8
FORELDRESAMARBEID	8
FORELDRENES PLIKTER.....	9
BURSDAGSFEIRING.....	10
MÅLTIDER I BARNEHAGEN	10
Måltider, mat og kosthold.....	10
BARNEHAGENS OVERORDNET MÅL.....	11
VI HAR I TILLEGG FØLGENDE MÅL.....	11
METODER VI BRUKER FOR Å GI BARNA BEST MULIG SPRÅKSTIMULERING:.....	12
SNAKKEPAKKEN.....	12
VÆRE SAMMEN.....	12
SPRÅKKISTEN.....	Feill! Bokmerke er ikke definert.
INPED.....	13
BILDE STØTTE	13
AKTIVITETER VI BRUKER FOR Å GI BARN MEST MULIG SPRÅKSTIMULERING:.....	13
DAGSRYTMEN.....	14
DAGSRYTMEN I BARNEHAGEN.....	14
PLANLEGGINGSDAGER	14
VENNSKAP, LEK OG SAMSPILL	15
Lekens betydning.	16
SOSIAL KOMPETANSE	16
OMSORG	17
MOBBING	18
LÆRING	18
BARN MEDVIRKNING	19
DANNING OG DEMOKRATI.....	19
LIKESTILLING OG LIKEVERD	21
MANGFOLD OG GJENSIDIG RESPEKT.....	22
BARNEHAGEN SOM KULTURARENA.....	22
BARN MED BEHOV FOR EKSTRA STØTTE	23
TILVENNING.....	24

OVERGANG BARNEHAGE - SKOLE	25
FØRSKOLEGRUPPA	26
LIVSMESTRING OG HELSE	26
BARNEHAGENS DIGITALE PRAKSIS	26
KOMPETANSEHEVING	27
PROGRESJONSTANKER	27
HOVEDSATSINGSOMRÅDET VÅRT ER:	27
Kommunikasjon, språk og tekst	27
DE 7 FAGOMRÅDENE	28
Kommunikasjon, Språk, og Tekst	28
Fra progresjonsplanen:	30
Kropp Bevegelse, mat og Helse	31
Fra progresjonsplanen:	32
Kunst Kultur og Kreativitet	33
Fra progresjonsplanen:	34
Natur miljø og teknologi	35
Fra progresjonsplanen:	36
Etikk Religion og Filosofi	37
Fra progresjonsplanen:	37
Nærmiljø og samfunn	38
Fra progresjonsplanen:	39
Antall, Rom og Form	40
Fra progresjonsplanen:	41
SAMARBEID MED ANDRE INSTITUSJONER	42
Barnevernstjenesten	42
Helsestasjonen	42
Den Pedagogiske - Psykologiske Tjenesten (P.P.T.)	42
B.U.P. (Barne og ungdomspsykiatrisk avd.)	43
Stafetloggen	43
Andre:	43
PLANLEGGING, DOKUMENTASJON OG EVALUERING	43
Rammeplanen:	45
Plan for systematisk dokumentasjon og vurderingsarbeid	45

ÅRSPLAN FOR LØNNEBERGET BARNEHAGEN

2024 / 2025

Vårt motto er: Å skape glade og trygge barn.

LØNNEBERGET BARNEHAGE

Lønneberget Barnehage eies og drives av IOGT Haugesund, en frivillig organisasjon som arbeider med rusforebyggende tiltak, rus-politisk påvirkningsarbeid og et utstrakt sosialt arbeid for rusavhengige og for barn og unge. De jobber for at det skal være lett å ta rusfrie valg, og vil bidra til et trygt og inkluderende samfunn.

Astrid Lindgren har gitt alle IOGT-avdelingene rett til å bruke hennes stykker vederlagsfritt som en anerkjennelse for det organisasjonen står for.

Barnehagen ble startet i august 2005 og ligger under det kommunale samordnende opptak, og har dermed vanlig kommunale opptakskriterier.

Barnehagen forholder seg til egenbetaling/ brukerbetaling som er satt av Stortinget og som er lik de kommunale satsene.

I tillegg har vi kr. 350.- som er mat / aktivitetspenger pr. mnd. (Satsene gjelder for 100 % plass.)

Vi har plass til 36 barn i alderen 0-6 år. Vi har to avdelinger. Småland, som er en 3-6 års avdeling med 18 barn, og Snekkerbua som er en 0-3 års avd. med 12 barn.

Barnehagen har 4 pedagoger, 1 fagarbeider og 2 pedagogisk medarbeider. Haugesund

kommune stiller med støtteressurs og spesialpedagog til barn som av ulike årsaker kan ha behov for ekstra oppfølging.

Åpningstiden er fra 07.00 til 16.30, onsdag før påske 07.00 til 12.00.

Redusert åpningstid i ferier og høytider kan forekomme.

Telefon: 52 72 10 44

Kontoret: 406 71 770

Snekkerbua: 406 71 771

Småland: 406 71 772

Adresse: Bjørgvinsgate 40 5531 Haugesund

Epost: dl@lonneberget-bhg.no

KID-PLAN

Vi bruker Kid-plan som er en informasjonsplattform hvor barna blir registrert, meldinger blir gitt og tatt imot. Dette er en APP som kan lastes ned i Appstore og Google Play.

KID-PLAN er passord beskyttet og passord mottas ved henvendelse til personalet. Her legger vi ut beskjeder meldinger m.m. og bilder fra barnehagehverdagen.

Vi har også nettside: www.lonneberget-bhg.no

Barnehagen blir drevet i samsvar med:

OVERORDNA MÅL FOR ARBEIDET I BARNEHAGEN STÅR I LOV OM BARNEHAGER §1

" Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene. Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger. Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering."

RAMMEPLAN FOR BARNEHAGENS INNHOLD OG OPPGAVER

Ifølge Rammeplanen for Barnehagen skal barnehagen arbeide med 7 ulike fagområder. Flere fagområder vil oftest være representert samtidig i temaopplegg eller i forbindelse med hverdags aktiviteter og turer i nærmiljøet.

Den enkelte barnehage velger omfang og metode utfra lokale forutsetninger og behov. Arbeidet med fagområdene skal tilpasses barnas alder, utviklingsnivå og gruppens sammensetning.

Gjennom $\frac{1}{2}$ årsplaner, månedsplanene vil vi vise hvordan barnehagen velger å arbeide med fagområdene. Gjennomføringen av planene skal være så fleksible at de gir rom for spontanitet og barns medvirkning.

PERSONALET

Daglig leder: Ingun Vespestad

Snekkerbua:

Pedagogisk leder: Victoria Thuen

Pedagog: Kari Mjånes

Pedagogisk medarbeider: Grazyna S. Pettersen

Pedagogisk medarbeider: Solveig Egeland-Eriksen

Lønneberget:

Barnehagelærer: Aurora Eriksen Myklebust

Pedagog: Linn Duong

Fagarbeider: June Tollaksen

Personalet er ansatt på huset, ikke på avdeling, så det kan bli gjort endringer.

ANSVAR OG ROLLER

BARNEHAGEEIER

Barnehageeieren og alle som arbeider i barnehagen, skal sammen bidra til å oppfylle målene og kravene i rammeplanen med utgangspunkt i sine erfaringer og sin kompetanse.

Barnehageeier har det juridiske ansvar for kvaliteten på barnehagetilbudet.

Barnehageeier kan tilpasse rammeplanen til lokale forhold, men bør da komme frem av barnehagens vedtekter.

DAGLIG LEDER

Daglig leder har det pedagogiske, personalmessige og administrative ansvaret og skal sørge for at det pedagogiske arbeidet er i tråd med barnehageloven og rammeplanen og at personalet utvikler en felles forståelse for oppdraget som er gitt i disse.

Daglig leder og følger opp planlegging, dokumentasjon, vurdering og utvikling samt sikre

at barnehagen har innarbeidet rutiner for samarbeid med relevante institusjoner.

PEDAGOGISK LEDER

Pedagogisk leder har ansvar for å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet, i tråd med godt faglig skjønn, og skal veilede og sørge for at barnehageloven og rammeplanen oppfylles gjennom det pedagogiske arbeidet. Videre skal pedagogisk leder lede arbeidet med planlegging, gjennomføring, dokumentasjon, vurdering og utvikling av arbeidet i barnegruppen og personalgruppen.

FAGARBEIDER/ PEDAGOGISK MEDARBEIDER

Fagarbeidere/pedagogisk medarbeider har plikt og ansvar å følge barnehageloven, rammeplanen, årsplan, månedsplan og aktiviteter som er satt opp av barnehageeier og pedagogisk leder. Fagarbeiderne skal i samråd med pedagogisk leder planlegge, gjennomføre og evaluere pedagogisk opplegg.

HELSE MILJØ OG SIKKERHET (H.M.S.)

Barnehagen er en IA bedrift og har klare regler vi følger med hensyn til H.M.S. Vi har branntilsyn, hyppige brannøvelser, sikring av uteområdet, og internkontroller ute og inne. Avvik blir rapportert. Vi har H.M.S. perm for ansatte og barn. I tillegg har vi førstehjelpskurs, livredningskurs verneombud, H.M.S. kurs o. lign.

Vi jobber tett med Bedriftshelsetjenesten MOOW.

BARNEHAGENS VERDIGRUNNLAG

Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling. Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og

danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

SAMARBEID HJEM- BARNEHAGE

- Foreldre og foresatte har hovedansvaret for barnas oppdragelse og omsorg. For å sikre et godt samarbeid med hjemmet har barnehagen et foreldreråd, bestående av alle foreldrene.
- I tillegg har barnehagen et Samarbeidsutvalg. Daglig leder er sekretær. Dette består av: 2 foreldrerepresentanter, 1 ansattes representant og daglig leder. Intensjonen med foreldreråd og samarbeidsutvalg er at disse ordningene skal gi mulighet for å ivareta foreldrenes kontakt med barnehagen på en aktiv måte og gi dem mulighet til å delta i planleggingsarbeidet.
- Barnehagen har også et styre. Dette består av: 3 representanter fra IOGT Haugesund, 1 foreldrerepresentant, 1 ansattes representant, og daglig leder som fungerer som sekretær.
- Vi har også foreldresamtale med alle foreldrene 1 gang pr. år. + tilbud om oppstartsamtale for nye barn. Da møter alle en av pedagogene for samtale om sitt barn og videre utvikling. Om de ønsker flere samtaler, kan de ta kontakt.
- Foreldremøter, gjerne 1-2 ganger pr år.

FORELDRESAMARBEID

Foreldresamarbeid er en viktig del av barnehagehverdagen.

Foreldrene er en viktig ressurs for oss og det er de som kjenner barnet sitt best. Vi er

derfor avhengig av et nært og godt samarbeid med dem, for at barnet skal trives og utvikle seg.

En god dialog i den daglige kontakten viktig. Det er gjerne i å hente og bringe-situasjonen vi blir bedre kjent, og det er her vi kan utveksle informasjon.

Brukerundersøkelser vil også være et verktøy for vurdering.

FORELDRENES PLIKTER

- Foreldrene skal følge barnet helt inn i barnehagen. Dersom andre enn foreldrene skal hente barnet, må dette formidles til personalet. Det skal meldes fra når barnet er borte fra barnehagen av ulike grunner, eller hvis barnet kommer senere enn 9.30. Etter denne tid er vi kanskje ute på tur.
- Barnet skal være hentet og ute av barnehagen innen 16.30.
- Barna skal holdes hjemme ved sykdom eller hvis de ikke kan gå ut. Dette grunnet stor smittefare, og personalet kan ikke være inne med enkelt barn. Ved oppkast og diaré skal barna være hjemme i 48 timer etter siste oppkast/ diarè.
- Alt tøy skal merkes med barnets navn, og de små må også ha merket alt utstyr som soveposer, tepper, tutter o.s.v.
- Foresatte har ansvar for at barna alltid har nok tøy og utstyr i barnehagen, og at det er riktig størrelse. Det henger lapper på hyllene til barna, med liste over hva de trenger.
- Barnehagen er ikke ansvarlig for tapt tøy.
- Det skal gis beskjed om endring ang. personalia.
- Informer om hendelser i hjemmet som kan virke inn på barnets hverdag i barnehagen. Personalet er underlagt streng taushetsplikt.

BURSDAGSFEIRING

Når barnet ditt har bursdag feirer vi det med bursdagssamling med krone, og om ønskelig kan barnet ha med seg noe å servere.

MÅLTIDER I BARNEHAGEN

Måltider, mat og kosthold

Barnehagen er opptatt av å ha et variert og vanlig sunt kosthold, hvor et flertall av forskjellige matvaregrupper er representert. Dette gjør vi ved å introdusere barna for ulike typer kjøtt og fisk, samt egg, melkeprodukter og kornprodukter, frukt og grønt.

Ved høytider, spesielle anledninger og anledninger hvor barna er i følge med foreldre eller annen familie, serverer vi gjerne mat utenom det vi serverer i en vanlig hverdag, og noen ganger blir det servert søtsaker.

Spiser barnet frokost i barnehagen står foreldrene fritt til å ta med matpakke.

Innholdet i den bør være sunn og næringsrik mat, slik at de får nok energi til å leke og være aktive. Frokosten er fra kl.07.30-08.30.

Kl.10.30 blir det servert lunsj. Barnehagen tilbyr varmmat hver dag og middag 1 gang i uken. Det blir laget en ukeplan for hva som serveres og barnehagen legger opp til et sunt og variert kosthold.

Kl.13.30 blir det servert knekkebrød og frukt og vann til drikke. Dette er et mellommåltid og vil derfor ikke inneholde samme tilbud i form av matmengde og påleggsvalg som ved lunsj serveringen kl.10.30

Det vil bli tatt hensyn til spesielle matønsker kun ved dokumentasjon fra lege eller religion/livssyn.

BARNEHAGENS OVERORDNET MÅL

Barnehagen er en barnehage der barna står i fokus, og får tilrettelagt aktiviteter tilpasset alder og utvikling av aktive og engasjerte voksne. Barnehagens hovedfokus er SPRÅK, TEKST OG KOMMUNIKASJON og NATUR, MILJØ, TEKNOLOGI (Se aktiviteter under de 7 fagområdene Språk, Tekst og Kommunikasjon, og natur, miljø, teknologi)

VI HAR I TILLEGG FØLGENDE MÅL

- Barnehagen skal organiseres og planlegges slik at det gis tid og rom for barns medvirkning.
- Barnehagen skal tilby alle barn et rikt, variert, stimulerende og utfordrende læringsmiljø uansett alder, kjønn, funksjonsnivå og sosial og kulturell bakgrunn.
- Barnehagen skal være fleksibel i forhold til foreldrenes ønsker og behov, og være til barnets beste.
- Barna skal bli møtt med omsorg, trygghet og kunnskap.
- Barna skal bli sett og hørt.
- Barna skal bli tatt på alvor.
- Barna skal føle seg verdsatt og godtatt.
- Gutter og jenter skal ha like muligheter til å bli sett og hørt, og til å delta i alle felles aktiviteter.
- De voksne skal være gode rollemodeller.
- De voksne skal være engasjerte i det som opptar barna.
- De voksne skal vise glede og humor i hverdagen.
- De voksne skal se og ta barneperspektivet.
- De voksne skal formidle gode verdier, kunnskaper og holdninger.
- De voksne skal ha en autoritativ være måte.

- De voksne skal gi rom og tid til lek.

METODER VI BRUKER FOR Å GI BARNA BEST MULIG SPRÅKSTIMULERING:

SNAKKEPAKKEN

Vi benytter "Snakkepakken" som er ett språkutviklingsverktøy som tar utgangspunkt i barnas hverdag i barnehagen. Snakkepakken er en samling med språkstimulerende materiell, som er med på å styrke barns språktilegnelse i barnehagen.

Snakkepakken er et pedagogisk språkverktøy som kan inspirere barn og voksne til innsats i språklig samspill. Ved at barna får se, høre og være aktive med innholdet i

Snakkepakken, vil de oppmuntres til å forstå og snakke norsk. Snakkepakken gir glede og nytte til alle barn enten de har norsk eller annet språk som morsmål.

"Snakkepakken" er laget for å styrke barnas språkutvikling. Den er basert på områder i hverdagen, som mat, kropp, klær, hus, dyr, farger, eventyr, fabler, rim, regler, sanger og bevegelsesaktiviteter.

Snakkepakken gir deg gode anledning til å hjelpe barna mot en rikere og mer nyansert setningsoppbygging med flere typer ord som: substantiv, verb, adverb, adjektiv, preposisjon, pronomen, artikkel, spørreord og tallord.

Snakkepakken er laget i samråd med rammeplanen, og de 7 fagområdene går som en rød trå gjennom snakkepakken.

VÆRE SAMMEN

Dette er et kompetansehevingsverktøy, hvor hovedmålet er å heve kompetansen til personalet i barnehagen. Målet med dette er at kvaliteten i det daglige arbeidet med barna skal styrkes. Kjerneinnholdet er autoritative voksne, relasjonsbygging, kommunikasjon, tidlig innsats, håndtering av utfordrende atferd, implementering og

organisasjonsutvikling. Implementeringsarbeidet har et sterkt fokus i være sammen dette handler om å sette teorien ut i praksis. At personalet har en felles forståelse for kjernekomponentene og hvordan disse vil være med på å bidra til endringsarbeid i barnehagen, er også en vesentlig del av arbeidet med være sammen.

INPED

Inped: Er et pedagogisk konkretiseringsmaterieell. Alle produktene i inped er knyttet til rammeplanen og tar sikte på å knytte teori til praksis, og skal bidra til kvalitetssikring av det pedagogiske innholdet i barnehagen. Inped er med på å styrke de ansattes kompetanse, og å løfte den pedagogiske ytelsen. Materielle inped inneholder er spill, samtalebilder og aktivitetskort som er knyttet til de ulike fagområdene i rammeplanen.

BILDE STØTTE

Barn som har vansker med å kommunisere, har ofte gode visuelle ferdigheter. Ved hjelp av bilder kan barnet ta mer aktiv del i kommunikasjon med andre. For mange barn med språkvansker kan visualisering være et virkemiddel som gjør at læring blir mulig, og de kan ha god nytte av bilder som støtte når de skal fortelle og holde orden på rekkefølgen i en handling.

AKTIVITETER VI BRUKER FOR Å GI BARN MEST MULIG SPRÅKSTIMULERING:

Barna sin egen interesse og nysgjerrighet er den viktigste drivkraften bak utviklingen av språket. Språket blir lært ved å bli brukt. Bruken av språket i tilknytning til dagliglivet og barnas hverdags erfaring, er basis for språkarbeidet.

Personalet skal gi barna varierte opplevelser i og utenfor barnehagen, og være aktivt lyttende til det barna sier.

For presentasjon av aktiviteter vi bruker i språkstimuleringen, se under "De 7 fagområdene. SPRÅK, TEKST OG KOMMUNIKASJON.

DAGSRYTMEN

TRYGGHET og FORUTSIGBARHET er viktig for barna. De skal føle trygghet overfor voksne, andre barn og over hverdagen sin. De fleste barna har lang dag som kan være krevende for dem, og da blir det ekstra viktig at de har det trygt og godt. Vi voksne har en trygghet i det arbeidet vi utfører, noe som smitter over på barna.

DAGSRYTMEN I BARNEHAGEN

Kl. 7.00 - 09.00	Barnehagen åpner, frilek
KL.7.30 -08.30	frokost ut over morgenen for de som ønsker (medbrakt)
KL.9.30	Aktiviteter, turer, samling, lek i grupper osv.
Kl. 10.30	Måltid
Kl. 11.30	Utetid/ Sovetid
Kl. 13.30	Knekkebrød/ frukt
Kl. 14.30	Frilek ute/ inne
Kl. 16.30	Barnehagen stenger

Klokkeslettene er ca tider. Barna er avhengig av faste og kjente rutiner, noe som skaper trygghet.

PLANLEGGINGSDAGER

Barnehagen har 5 planleggingsdager i et barnehageår.

VENNSKAP, LEK OG SAMSPILL

Leken er viktig i barnehagen. Vi ønsker å ta vare på den gode leken, som er barns hovedaktivitet. Hvorfor er leken så viktig? Leken er barnas naturlige uttrykksform og viktigste aktivitet. Den har egenverdi og foregår på barnas premisser. De utvikler nye kunnskaper, sosiale og motoriske ferdigheter, vennskap, verdier og holdninger og skiller seg ut ved at den er gledefull, frivillig, spontan og skapende, og styrt av barna selv.

I omsorg, lek og læring vil barns sosiale kompetanse både bli uttrykt og bekreftet ved at de viser evne til å leve seg inn i andres situasjon og vise medfølelse.

Barnehagen er en arena for vennskap. Målet er at hvert barn skal danne vennskap i barnehagen. Barna skal ha god tid til lek, slik at de får et godt utgangspunkt for å gjøre gode samspillerfaringer og utvikle gode sosiale ferdigheter. Barnas personlighet og et positivt selvbilde utvikles i samhandling med andre, både barn og voksne.

Leken er barnas viktigste aktivitet for læring og mestring.

I leken får barna nye venner, utfordringer og opplevelser, barna opplever også motgang i leken, men lærer seg dermed å takle konflikter, med en voksen som veileder.

Personalet skal gi barna god tid til lek, være til inspirasjon i utvikling og fornyelse av leken og være til hjelp og støtte for barna når de trenger det i leken. Personalet skal være engasjerte og interesserte, vise nærhet og forståelse til hvert enkelt barn.

I frileken er de voksne aktivt med, ofte som støttende og tilretteleggende voksne som kan hjelpe til i konflikter som er vanskelige å løse selv. Barna skal lære å rydde etter seg når leken er over.

Rammeplanen sier at *"Vennskap og tilrettelegging for gode relasjoner i barnehagen er forutsetning for god læring og opplevelse av glede og mestring"*. Det er viktig med venner. Venner er med på å bygge oss opp og hjelpe oss frem. Gjennom vennskap er leken avgjørende for barns utvikling intellektuelt, språklig, sosialt, fysisk og emosjonelt. Vi ønsker at barna skal danne gode og positive relasjoner seg imellom, både på avdelingen,

og på tvers av avdelingene. Spesielt har det mye å si for utviklingen av sosial- og språklig kompetanse.

Lekens betydning.

Lek er en typisk væremåte for barn, og en viktig del av barnets tilværelse.

Leken tjener mange funksjoner for barnet:

Gjennom leken utforsker barnet miljøet og seg selv i forhold til emner, behov og interesser

Gjennom leken får barnet utfolde seg kreativt. På denne måten bidrar leken til at barnet lærer seg selv å kjenne

Den fungerer som problemløser f.eks familiesituasjoner

Lek stimulerer til utvikling på ulike områder:

Intellektuelt, emosjonelt, fysisk- motorisk og ikke minst sosialt

Gjennom leken får barnet også satt sine oppfatninger, verdier og normer på prøve.

I det hele tatt spiller leken en viktig rolle i sosialiseringprosessen og får dermed betydning for utviklingen av personlig og kulturell identitet.

Vi legger stor vekt på å gi barna opplevelser, fortellinger og nye erfaringer som gir nødvendig stoff til lekens videre utvikling.

Vi er ikke bare opptatt av at lek er et pedagogisk virkemiddel for å fremme barnets utvikling, men at: **Å leke er et mål i seg selv! Barn leker fordi det er gøy å leke!**

SOSIAL KOMPETANSE

Sosial kompetanse er å kunne samhandle positivt med andre i ulike situasjoner.

Forståelse for sosiale forhold og prosesser og mestring av sosiale ferdigheter krever erfaring med, og deltaking i fellesskap med barn og voksne. Gjennom lek og deltagelse i alle typer aktiviteter i hverdagen får barna erfaring i å leve seg inn i andres situasjon, og vise medfølelse.

De erfarer balansen mellom selvhevdelse og det å se andres behov. De voksnes oppgave er å gi anerkjennende og støttende relasjoner slik at barna utvikler sosial kompetanse. Sosial kompetanse er vesentlig for å motvirke utvikling av problematferd som diskriminering og mobbing.

Senere i livet både i skole og jobb- sammenheng er det svært viktig å kunne samarbeide og forstå og respektere andre som er ulik oss selv.

Samfunnet i dag stiller høye krav til denne kompetansen. Derfor er det viktig at barna får erfaringer med dette fra de er helt små, slik at det kan bli en del av dem selv.

OMSORG

Å få sitte på fanget, få kroppskontakt og nærhet er en selvfølgelig del av barnas hverdag. Vi ønsker å være tilgjengelige voksne og dele gode og vonde opplevelser sammen med dem.

Barn lærer av de samværsformene som til enhver tid praktiseres i barnehagen. Vi vil oppmuntre barna til å hjelpe hverandre, ta hensyn og være oppmerksomme på hverandre.

Omsorg innebærer også å sette grenser. Vi må sette grenser etter det enkeltes barns modenhet og alder, bruke humor og se muligheter, i stedet for begrensninger.

I barnehagen har vi få enkle regler om hva som er lov og ikke. Det er viktig å vurdere hvert enkelt barn ifht alder og den enkelte situasjon før avgjørelser tas i forbindelse med regler og oppklaring av konflikter.

Det blir også viktig å forklare bakgrunnen for reglene, slik at barna lettere kan forstå og akseptere.

MOBBING

Barns fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barns trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette. Rammeplanen 2017 Å skape et trygt og godt barnehagemiljø uten mobbing og andre krenkelser er alltid de voksnes ansvar. En viktig oppgave for ansatte i barnehagen er å avdekke alle former for krenkelser mot barn, vi jobber med å øke kompetansen for alle ansatte slik at vi kan gjenkjenne om det skjer. Vi kan på denne måten bidra til at alle barn opplever trygge og gode dager i barnehagen. Vi skal arbeide for å fremme prososiale ferdigheter og stoppe krenkelser og mobbeatferd i barnehagen ved å være sensitive, kompetente og autoritative voksne. Vi har laget oss en god prosedyre for hvordan vi skal håndtere krenkelser og mobbing i barnehagen, samtidig som Haugesund kommune har laget en god handlingsplan mot mobbing og andre krenkelser. Vi bruker deres skjema om vi opplever dette i barnehagen. En annen ting som er viktig er foreldresamarbeid, vi må få foreldrene på banen.

LÆRING

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser. Små barn er naturlig nysgjerrige, aktive og utforskende, og det er viktig å gi barna mulighet for å prøve ut nye ting. Dette krever oppmerksomme voksne som beskriver og understøtter deres opplevelser. Personalet skal sørge for et inkluderende fellesskap og legge til rette for at barna kan bidra i egen og andres læring.

BARNES MEDVIRKNING

Barns medvirkning er en viktig del av Rammeplanen. Ifølge Barnehageloven § 3" har barna i barnehagen *RETT* til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagen sin daglige virksomhet. Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltagelse i planlegging og vurdering av barnehagens innhold. Barnas synspunkt skal tillegges vekt i samsvar med alder og modenhet."

F.N. sin barnekonvensjon legger vekt på at" barn har rett til å si hva de mener om alt som gjelder dem selv, og at meningene skal telle. Barn har rett til å uttrykke seg og påvirke alle sider av livet i barnehagen."

I vår barnehage skal vi voksne være beviste på barns ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning etter barnas modenhet og alder, erfaringer og behov. Barna kan få si hva de mener og komme med kommentarer og meninger om hvordan hverdagen skal være. De blir lyttet til og får komme med ønsker.

Vi skal la barna få erfarer at en sak har flere sider, at andre har helt andre synspunkter enn de selv har, og at vi må samarbeide for å oppnå ting vi ønsker. De føler seg respekterte og sett og hørt når de får være med å påvirke hverdagen sin. De vet at de blir tatt på alvor, men at det er den voksne som må sette grenser. Barna får erfare at det er flertallet som bestemmer om de ikke er enige.

DANNING OG DEMOKRATI

Danning er et sentralt begrep i Rammeplan for barnehager. Dannelse eller danning er et begrep som beskriver formingen av menneskets personlighet, oppførsel og moral.

Danningsbegrepet setter søkelys på individets evne og plikt til å forme seg selv. Det er et vidt begrep som favner mer enn begrepet oppdragelse. Det er en kontinuerlig prosess og personlig utvikling, som forutsetter refleksjon. Denne prosessen foregår hele livet, og

skjer i samspill med omgivelsene våre. Det er med på å forme bl.a. hvem vi er/blir og hvilke verdier og holdninger vi utvikler. Det er en del av sosialiseringprosessen hvor vi bl.a. lærer om vår kulturelle bakgrunn, forskjellige koder og normer vi har på de ulike arenaene i livet. Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrige til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap. Alle barn skal kunne få oppleve demokratisk deltakelse ved å bidra og medvirke til barnehagens innhold. Barnehagen er en viktig arena for dannelsesprosessen i førskolealder.

Vi jobber for at de skal få kjennskap til:	1-2 ÅRINGENE	3-4 ÅRINGENE	5-6 ÅRINGENE
LEK	Vise interesse og nysgjerrighet. Utforske og oppleve (sanserek)	Følge opp initiativ til barn og voksne. Konstruksjonslek, eks. bygge tårn av klosser. Forstå å vente på tur. Ikke stenge ute i lek	Mestre rolleleken ved å kunne lekesignalene, og delta over tid. Kunne drive leken videre og ta imot impulser fra andre. Kunne delta i regelleker og takle det å tape.
SOSIALT SAMSPILL	Takle å være i en større barnegruppe. Være med å trøste og vise omsorg Begynnende turtaking (bytte på å bestemme og ta initiativet)	Prate i stedet for å slå. Be voksne om hjelp når det trengs. Vise omsorg for andre. Svare på enkle spørsmål. Innlede positiv samhandling med andre. Begynnende forståelse for konsekvenser for egne handlinger	Ikke stenge ute i lek. Forsøke å løse konflikter uten voksne. Akseptere at egne ønsker ikke alltid blir oppfylt. Hjelpe andre barn. Lytt til andre barn, og vente på tur i samling.

	1-2 ÅRINGENE	3-4 ÅRINGENE	5-6 ÅRINGENE
Selvstendighet i hverdagsaktiviteter	Vise interesse for å spise og drikke selv. Ta på enkle plagg (2-åringen)	Gå på do selv. Kunne kle på seg mesteparten selv. Kjenne forskjell på kaldt og varmt. Fortelle hva de vil ha på maten og klare å smøre på selv.	Tørke seg selv på do. Selv ta en del av ansvaret hva de skal ha på seg av klær, kjenne om de er våte eller kalde. Kle av og på yttertøy og kneppe knapper. Kan dra strikken på dressen over skoene. Selvstendig ved måltidene.
Barns medbestemmelse	De voksne må sette seg ned på golvet og se hva barna holder på med. Tolke barns uttrykk-kroppsspråk, mimikk	Barna skal kunne ta valg og forstå konsekvensene av det. Føle at de har innflytelse på barnehagehverdagen. Barnas initiativ, utforskertrang, og interesse skal være med på å bestemme tema/ innhold og utviklingen av ulike prosjekter.	Barna skal kunne ta valg og forstå konsekvensene av det. Føle at de har innflytelse på barnehagehverdagen. Barnas initiativ, utforskertrang, og interesse skal være med på å bestemme tema/ innhold og utviklingen av ulike prosjekter.

LIKESTILLING OG LIKEVERD

Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Likestilling mellom kjønnene skal gjenspeiles i barnehagens pedagogikk. Barnehagen skal bygge sin virksomhet på prinsippet om likestilling mellom de to kjønn. Gutter og jenter skal ha like muligheter til å bli sett og hørt, og oppmuntres til å delta i felleskap i alle aktiviteter i barnehagen. Barnehagen skal legge til rette for dette på en god måte, slik at gutter og jenter opplever å bli gitt like muligheter for lek og utvikling. Personalet må reflektere over sine egne holdninger for best mulig å kunne

formidle og fremme likeverd og likestilling.

MANGFOLD OG GJENSIDIG RESPEKT

Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på.

Barnehagen må støtte at barn bruker sitt morsmål hjemme, og samtidig arbeide aktivt med å fremme barnas norskspråklige kompetanse i barnehagen.

I dette arbeidet er det viktig med:

Deltakelse i norskspråklig miljø. Vi legger til rette for at minoritetsspråklige barn kan delta i større og mindre grupper med fokus på språklig utvikling og å utvikle gode norske begrep. Samtidig som vi spør hva ulike begrepene heter på morsmålet.

Trygt og stimulerende læringsmiljø. Barnehage skal legge til rette for at barna har mulighet for å forstå og gjøre seg forstått i lek og aktiviteter gjennom barnehagehverdagen

Godt foreldresamarbeid

BARNEHAGEN SOM KULTURARENA

Rammeplanen Barnehagen skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap. (*Barnehageloven § 2 Barnehagens innhold*)

Iogt barnehage er en møteplass for barn og småbarnsforeldre med ulik kulturell, språklig, etnisk, religiøs og sosial bakgrunn. Barnehagen er derfor en sentral arena til å formidle, skape og fornye kultur og for å utvikle kulturell identitet.

Vi i Iogt barnehagen definerer kultur som: kunst og estetikk, verdier, holdninger, erfaringer, kunnskap og uttrykksmåter

Kultur handler for oss om: arv og tradisjoner, å skape og å fornye.

Vi tar utgangspunkt i både lokale og nasjonale kulturverdier. Barnehagen fungerer som en arena for utvikling av kulturell identitet, og vi er åpen for impulser fra nærmiljøet og fra den regionale og globale verden.

I barnehagen vår har vi barn fra andre kulturer, noe som er berikelse for fellesskapet i barnehagen.

Barnekultur er for oss: av, med og for barn.

Ungene deltar og de skaper sin kultur, og gjenskaper selv og fornyer den i samspillet med barn og voksne.

Barn tolker inntrykkene sine gjennom leken og det gir mulighet til å variere uttrykksmåter gjennom dans, drama, musikk, kunst og håndverk (fagområdene).

Dagens barn blir eksponert av forskjellige media-inntrykk og de fleste barn trenger hjelp til å bearbeide inntrykkene og å reflektere over det de ser og hører.

Barna skal få kjennskap til samisk kultur og samisk levesett. Dette kan innebære at barna skal få kunnskap til at der eksisterer et annet språk og en annen kultur i Norge.

Barna skal få kjennskap til at disse er en del av verdens urbefolkning.

BARN MED BEHOV FOR EKSTRA STØTTE

Barn som trenger ekstra oppfølging har rett til en barndom preget av de samme verdier som for andre barn.

I Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (RP, 2006) beskrives verdier som er grunnleggende i pedagogisk arbeid: fellesskap, omsorg og medansvar. Barnehagemiljøet skal bygge opp om respekt for menneskeverd og retten til å være forskjellige.

Barnehager er et viktig pedagogisk tiltak for barn med ekstra behov. Barn med ekstra behov blir derfor prioritert ved opptaket. Et sentralt mål er å gi et godt tilbud tilpasset

det enkelte barn slik at alle er integrert i barnehagens hverdagsliv. Et godt tilbud krever blant annet et samarbeid mellom barnehage, familie og andre relevante instanser.

Barn med ekstra behov kan trenge særskilt tilrettelegging av fysiske og personalmessige forhold i barnehagen.

Kommunene har ansvar for å gi spesialpedagogisk hjelp til barn med ekstra behov, dette er hjemlet i opplæringsloven § 5-7. Før det fattes enkeltvedtak om spesialpedagogisk hjelp, skal det foreligge en sakkyndig vurdering av de særlige behovene til barnet, jf. opplæringsloven § 5 - 3.

TILVENNING

Barnehagen har som mål og gjøre overgangen barnet opplever når det begynner i barnehagen, til en god og trygg opplevelse. Vi jobber derfor etter rammeplanens bestemmelser om at barnehagen skal samarbeide med foreldrene og legge til rette for at barnet opplever en trygg og god start. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og til andre barn. Barnets primærkontakt skal sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet opplever tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære. Vanlig tilvenningstid er satt til minimum 3 dager. Foreldrene får skriftlig informasjon om tidspunkter og dagsrytme ifh. til tilvenningsdagene. Barnehagen skal legge til rette for barn som kan trenge lenger tilvenningstid. Dette blir avtalt i samarbeid med foreldrene. Vår tilvenning er tilpasset barnet. Barnehagen inviterer til informasjonsdag/ besøksdag i mai/juni, samt 3 besøksdager (åpen barnehage) i juli. Disse dagene vil foreldre og barn få mulighet til å bli kjent med barnehagen før tilvenning.

OVERGANG BARNEHAGE - SKOLE

Stortingsmelding 41 om Kvalitet i barnehagen:

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver understreker at barnehagen i samarbeid med skolen skal legge til rette for barns overgang fra barnehage til første klasse og eventuelt skolefritidsordningen. Dette skal skje i nært samarbeid med barnets hjem.

Planer for barns overgang fra barnehage til skole skal være nedfelt i barnehagens årsplan. Barnehagen benytter seg av tilbudene den enkelte skole tilbyr barna.

Gode overgangsrutiner er med på å gi barna trygghet og forutsigbarhet i opplæringsløpet. Vi har egen førskolegruppe som bl.a. vil ta opp forskjellige temaer som er knyttet til skolestart. F.eks kunne skrive navnet sitt, holde orden på tingene sine m.m.

Førskolegruppen markerer overgangen fra barnehagen til skole med å være russ.

Haugesund bystyre har vedtatt et detaljert veiledningshefte for dette arbeidet. I tillegg har de laget et samtykke skjema som barnehagen bruker for å hente inn samtykke fra foreldrene, slik at vi kan dele informasjon om enkelt barn med skolen.

FØRSKOLEGRUPPA

I Lønneberget Barnehage har vi valgt å ha ren førskolegruppe for de barna som skal begynne på skolen til høsten. Hvert barn i førskolegruppen har ulikt ståsted. Det som er viktig er at alle barna får utfordringer utfra det ståstedet de selv har. Alle har rett til å utvikle seg, men på helt forskjellig nivå. Den voksne må ha god kunnskap og erfaring i å SE hvert enkelt barns potensiale. Vårt hovedfokus for førskolebarna er barnas sosiale ferdigheter, selvregulering, språk og matematikk gjennom lekbaserte læringsaktiviteter. Men vi har mål at alle førskolebarna skal kunne skrive navnet sitt, telle til 10, kunne farger, og ha kjennskap til former, overbegreper, preposisjoner, tall, bokstaver og rim og regler.

LIVSMESTRING OG HELSE.

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal være et trygt og godt sted der barna kan prøve ut ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap. Barnehagen skal være en arena for daglig fysisk aktivitet og fremme barnas bevegelsesglede og motoriske utvikling. Måltider og matlaging i barnehagen skal gi barna et grunnlag for å utvikle matglede og sunne helsevaner. (under fagområdet: Kropp, bevegelse, mat og helse).

BARNEHAGENS DIGITALE PRAKSIS.

Barnehagens digitale praksis skal bidra til lek, kreativitet og læring. Ved bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal dette støtte opp om barns læreprosesser og bidra til å oppfylle rammeplanens føringer for et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn. Ved bruk av digitale verktøy skal personalet være aktive sammen med barna. Digitale verktøy vi kan bruke er projektor, pc er, Ipad og mobiltelefon.

KOMPETANSEHEVING

Det er vedtatt i bystyret i Haugesund kommune som omfatter kommunens strategiske kompetansehevingsplan i Haugesundsbarnehagen. Satsingsområdene er relasjonskompetansen, pedagogisk ledelse og læringsbegrepet. Haugesundsbarnehagene vil på denne måten få et felles kompetanseløft og ulike verktøy som vi kan bruke i arbeidet vårt. Iogt barnehage vil delta i det kompetanseløftet som kommunen vedtar.

PROGRESJONSTANKER

Progresjon betyr jevn fremgang, utvikling eller økning. Innen pedagogikk betyr progresjon at man har en gradvis økning av vanskelighetsgraden i undervisningen. Tanken bak progresjon er at barna ikke skal gjøre det samme hvert år - men at de har aktiviteter som de kan strekke seg etter samt at det er aktiviteter som er tilrettelagt til barnets alder og modenhet.

Progresjonsarbeid vil ofte vise seg i hverdagen. Turer og aktivitetene blir tilpasset alder og modenhet, og vi gir alle et tilbud i forhold til hva vi tror de mestrer. Vi har aldersinddelte avdelinger som gjør ulike aktiviteter tilrettelagt for alder og modning. De får aktiviteter hvor de må utfordre seg selv for å kunne nå målet og mestre. Ved å ha noe å strekke seg etter, får barna tilegnet seg nye erfaringer, de blir løsningsorienterte og de får mestringsfølelsen når de når målet.

HOVEDSATSINGSOMRÅDET VÅRT ER:

Lek og lekemiljø

Lek og læring går hånd i hånd for små barn. I leken kan barna tilegne seg kunnskap, sosiale ferdigheter, utvikle språket, bearbeide følelser, lære seg normer og verdier. Leken bidrar til livsglede, entusiasme, motivasjon og utvikling. Barnet leker med

utgangspunkt i sin nysgjerrighet, sine evner og forutsetninger.

Barnehagen skal ivareta barnas behov for lek. Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne. Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek - alene og sammen med andre. Personalet skal

- organisere rom, tid og lekemateriale for å inspirere til ulike typer lek
- bidra til at barna får felles erfaringer som grunnlag for lek og legge til rette for utvikling av leketemaer
- fremme et inkluderende miljø der alle barna kan delta i lek og erfare glede i lek

DE 7 FAGOMRÅDENE

Som "Rammeplan for Barnehager" sier at barnehagene skal formidle til barna:

Kommunikasjon, Språk, og Tekst

Tidlig og god språkstimulering er viktig. Både den nonverbale (kroppsspråk) og verbale kommunikasjon er viktig for å utvikle et godt språk, og for å kunne fungere i et godt fellesskap. Det er en god støtte å få oppleve språket gjennom flere sanser. Når vi forstår det vi hører og ser, er det ikke til å unngå at vi får en forståelse av språket. Som nevnt er dette vårt hovedsatsningsområde, og vil bruke språket som en rød tråd gjennom alle de 7 fagområdene.

Språkstimulering er en av barnehagens viktige oppgaver, og barna skal møte og være del av et rikt og variert språkmiljø der. Språklig kompetanse er avgjørende for å kunne kommunisere med andre, delta i lek og ha medinnflytelse i hverdagen. Arbeidet med å

støtte barnas språktilegnelse er en sentral del av barnehagedagen. Barna lærer best når de deltar aktivt og får bruke språket sammen med andre. Derfor er det viktig å legge til rette for barnas språkbruk i meningsfulle sammenhenger.

AKTIVITETER VI VIL HA:

Lytting og konsentrasjon: Barna skal lytte når andre snakker, og lære dialog - gi og ta ordet i en samtale. Dette arbeider vi med i alle situasjoner. De skal konsentrere seg i leken og i det de gjør og øve seg i å holde konsentrasjonen oppe, særlig i oppgaver der dette er påkrevd. Her er det stor forskjell i det vi krever, vi tar hensyn til alder og utvikling.

- Lydtrening - lyttetrening - lytte ut ulike lyder i ord, gjenkalle opplevelser og fortellinger muntlig ved å beskrive dette muntlig forståelig for lytterne.
- La barna bruke språk til å skape relasjoner, delta i lek og som redskap til å løse konflikter
- Bruke språket til å utvikle begrepsforståelse, og få et større og variert ordforråd.
- Vi samtaler om opplevelser, tanker og følelser for å utvikle et rikt språk.
- Vi leser mange bøker, rim og regler, sanger, rytmer, fabulerer og leker med språket. Vi bruker også visuelle figurer fra snakkepakken.
- Vi sorterer og klassifiserer ord og lyder, leker med tall og bokstaver.
- Det å kunne gjenkjenne sitt eget navn skriftlig er en stor opplevelse for barna.
- De voksne snakker et språk som barna forstår, men som samtidig gir utfordringer ved bruk av ukjente ord og uttrykk. Snakke rolig og tydelig, og bruke få ord.
- Digitale verktøy brukes vi tar bilder av egne opplevelser.

Fra progresjonsplanen:

Fagområde:	1-2 ÅR	2-3 ÅR	3-4 ÅR	5-6 ÅR
<p><u>KOMMUNIKASJON,</u> <u>SPRÅK, TEKST</u></p> <p>Tidlig og god språkstimulering er viktig. Både den nonverbale (kroppsspråk) og verbale kommunikasjon er viktig for å utvikle et godt språk, og for å kunne fungere i et godt fellesskap. Kommunikasjon foregår i et vekselspill mellom å motta og tolke et budskap og og selv være avsender av et budskap. Det er en god støtte å få oppleve språket gjennom flere sanser. Når vi forstår det vi hører og ser, er det ikke til å unngå at vi får en forståelse av språket. Å få varierte og rike erfaringer er avgjørende for å forstå begreper.</p>	<p>Rim, regler og sanger. Enkel dramatisering. Billedbøker og pekebøker lett tilgjengelig for barna på avdelingen. Snakkepakken Hånddukker Oppleve glede ved å bli lest for. Bildestøtte Aktiv bruk av språk - verbalt og nonverbalt. Gjensidig samhandling.</p> <p>Prosessmål: Barna skal få forståelsen av at vi bruker det verbale og nonverbale språket for å kommunisere med hverandre.</p>	<p>Snakkepakken Rim, regler og sanger. Høytlesing fra bøker og fortelling av eventyr. Dramatisering og bruk av flanellograf. Bruke bilder, fortelle hva en ser, opplevelser knyttet til bildet. Kjenne igjen sitt eget navn på eks hylle og skuff. Klappe stavelser/rytmen i navnet sitt. Førstehåndserfaring med tall og bokstaver. Aktiv bruk av ord og beskrivelse av handling. Øve på viktige "nøkkelsetninger" som "vil du leke med meg?" Lytte til lyder.</p> <p>Kunne holde oppmerksomheten i kortere periode.</p> <p>2-3 ordsytringer med forståelig artikulasjon</p> <p>Bildestøtte.</p>	<p>Snakkepakken Lytte til og gjenkjenne lyder. Lytte til hverandre. Vente på tur. Høytlesing fra billedbøker og eventyr. Rim og regler, leke med språket. Bruke preposisjoner, adjektiv, overbegrep og fargenavn. Språkleker - lytte aktiviteter, "kims lek", bruk av taktil sans og "lydleker" med rim.</p> <p>Fortelle noe for en liten gruppe. Øve på å løse konflikter o.l ved bruk av ord og samtale.</p> <p>Kunne sitte i ro en periode når det blir forventet.</p> <p>Bruke setninger på inntil 4 ord i riktig rekkefølge.</p>	<p>Snakkepakken Bruk av språk leker og "Språksprell". Lek med bokstaver, lyder og tallbegrep. Rime og lage gåter. Gi barna kjennskap til alfabetet og skrevet tekst. Øve på å skrive navnet sitt. Leke skrive. Høytlesing fra "fortsettelsebok". Sorterer og klassifiserer ord og lyder. Sanger med flere vers. Uttrykke seg muntlig i gruppe og en til en. Oppmuntre til å fortelle om opplevelser og erfaringer, en vits/gåte og sette ord på følelser og meninger. Presentere noe for de andre i barnegruppa, eks tegninger, leker. Samarbeid med voksne om skriving av beskjer, huskelapper o.l Bruk av IKT- finne informasjon, skrive</p>

		Prosessmål: Barna skal få utvikle gode begrepsforståelse, og får et variert ordforråd.	Prosessmål: Barna skal bruker sitt språk i samhandling med andre barn og voksne gjennom å uttrykke følelser, ønsker, erfaringer eller ved f. eks. konfliktløsning.	navnet sitt på tastatur. Bildestøtte Prosessmål: Barna skal få gjøre seg kjent med lyder og rytme i språket, og bli bevisste på tall og bokstavsymbolene.
--	--	---	---	--

Kropp Bevegelse, mat og Helse

Barnehagen skal legge til rette for at alle barn kan oppleve bevegelsesglede, matglede og matkultur, mentalt og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse. Barnehagen vil være med å gi barna gode vaner og handlingsmønsteret i forhold til kropp, bevegelse, mat og helse. Barn er kroppslig aktive, de uttrykker seg gjennom kroppen. Gjennom kroppslig aktivitet lærer barnet verden og seg selv å kjenne. Ved sanseintrykk og bevegelse skaffer barnet seg erfaringer, ferdigheter og kunnskaper på mange områder. Se tilbake på måltider.

AKTIVITETER VI VIL HA:

- Bruke stor salen oppe til å ha gymnastikk i.
- Uteliv gjennom de fire årstidene i allslags vær.
- God veksling mellom hvile, ro og aktivitet er viktig for en sunn kropp.
- Bruke det fine ute terrenget vi har rundt barnehagen med trær, tau, sykler, og bruk av naturen i nærmiljøet med vann, fjell, by og flott natur.
- At de skal bli kjent med sin egen kropp, styrke og begrensninger.
- Vi håper også vi får anledning til tur med minibuss til en bondegård der det finnes ulike dyr og alle typer terreng. Her er det muligheter for gode stunder både ute

og på låve og i stall.

- All bruk av kroppen gir god motorisk mestring og kroppskontroll.
- Smøre lunch og frukt skaper gode vaner og gir barna sunn og variert mat.

Fra progresjonsplanen:

Fagområde :	1-2 ÅR	2-3 ÅR	3-4 ÅR	5-6 ÅR
<p><u>KROPP,</u> <u>BEVEGELSE,</u> <u>MAT OG</u> <u>HELSE</u></p> <p>Barn er kroppslig aktive, de uttrykker seg gjennom kroppen. Gjennom kroppslig aktivitet lærer barnet verden og seg selv å kjenne. Ved sanseinntrykk og bevegelse skaffer barnet seg erfaringer, ferdigheter og kunnskaper på mange områder.</p> <p>God veksling mellom hvile, ro og aktivitet er viktig for en sunn kropp.</p>	<p>Lek og bevegelsesglede ute og inne, grunnleggende bevegelser.</p> <p>Tumlelek, lek med ball, puter og madrasser.</p> <p>Turer i nærmiljøet, bevege seg på ulike underlag.</p> <p>Ute i frisk luft hver dag.</p> <p>Bruke puslespill med store knotter, duploklosser og "puttekasse".</p> <p>Utvikle et positivt forhold til mat og måltider, aktiv deltakelse ved måltidene.</p> <p>Bli kjent med egen kropp og herunder også behovet for å hvile.</p> <p>Stellesituasjonen skal oppleves positivt og barna er</p>	<p>Øve på grunnleggende bevegelser som eks rulle, og hoppe.</p> <p>Lek med ball.</p> <p>Turer i nærmiljøet, gå i ullent terreng.</p> <p>Kroppsdeler- hva bruker vi de forskjellige kroppsdeler til?</p> <p>Bevegelsessanger</p> <p>Selvtendighetstrening</p> <p>Påkledning.</p> <p>Førstehåndserfaring med og klippe/lime</p> <p>Vaske fingrene selv før mat.</p> <p>Øve på å helle melk selv, delta i bakeaktiviteter og matlaging.</p> <p>Potte/ do trening.</p> <p>Bruk av puslespill og byggeklosser av ulike slag.</p> <p>Prosessmål: barna skal oppleve allsidige bevegelse og utfordringer</p>	<p>Bruke kroppen aktivt både inne og ute i naturen og oppleve glede ved det. Nye utfordringer ved å gå på lengre turer.</p> <p>Få erfaring med ute aktiviteter i alle årstidene.</p> <p>Forskjellige aktiviteter, følge instruksjoner, eks. å gjennomføre en hinderløype, enkle regel leker.</p> <p>Finmotoriske akt. som eks klipping, liming, perling osv.</p> <p>Gode matvaner.</p> <p>Selvtendighetstrening - av og på kledning, lære gode rutiner i forhold til håndvask og personlig hygiene.</p> <p>Prosessmål: Barna skal få erfaringer som gir de ulike kroppslige utfordringer både fin og grov motorisk.</p>	<p>Gode erfaringer med å være ute i naturen og med å utfordre seg selv</p> <p>fysisk, eks delta i sanseløype, klatre og balansere</p> <p>Gå på lengre turer.</p> <p>Tur til "Vardafjellet"</p> <p>Beherske av- og påkledning, og holde orden i egne klær.</p> <p>Selvtendighetstrening</p> <p>Kjenne til elementer i et sunt kosthold.</p> <p>Tørre å smake på ny og ukjent mat.</p> <p>Ha et forhold til personlig hygiene.</p> <p>Prosessmål: Barna skal forstå at vi mennesker er forskjellige. Vi skal gi barna kunnskaper om menneskekroppen, og forståelsen av sunt kosthold.</p>

	<p>delaktige. Benevne navn på kroppsdelene og benevnelser for hva vi kler på oss. Introdusert for ulike typer sund mat.</p> <p>Prosessmål: Gi barna opplevelser som bidrar til at de opplever positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring.</p>			
--	---	--	--	--

Kunst Kultur og Kreativitet

Fagområdet omhandler uttrykksformer som billedkunst og kunsthåndverk, musikk, dans, drama, språk, litteratur, film, arkitektur og design. Barnehagen skal gi barn mulighet til å oppleve kunst og kultur, og selv uttrykke seg estetisk, gi uttrykk for inntrykk, og legge til rette for og videreutvikling barnas kreativitet prosesser og uttrykk.

AKTIVITETER VI VIL HA:

Formingsaktiviteter av ulike slag og med ulike materialer.

Bli kjent med ulike teknikker å forme og uttrykke kunst på., ta i bruk kreativitet, fantasi og skaperglede.

Studere ulike arkitektur og design. Eks. Se på ulike bygninger i byen vår hva er forskjellen på gamle og nye bygg? Vi går på billedgallerier og museum.

Ta i bruk musikk - lytte, bli kjent med ulike musikkformer- sang - synge og bli kjent med gamle og nye sanger, danse etter ulike musikktyper ut i fra egen opplevelse av musikken.

Dramatisere både opplevelser, eventyr, hverdags erfaringer og skape egne skuespill.

- Kle oss ut.
- Lese kjent barnelitteratur.
- Studere kunstbilder og fantasere rundt bildene - hva ser vi? Hva har skjedd på forhånd? Hva kommer til å skje?
- Bruke hammer og spiker. Skape tredimensjonale figurer av det vi har sett og er opptatt av, **ute** i Snekkerbua.
- Se og studere miljøene vi ferdes i. Bli inspirert både av natur, hus, mennesker og arkitektur.

Fra progresjonsplanen:

Fagområde:	1-2 ÅR	2-3 ÅR	3-4 ÅR	5-6 ÅR
KUNST, KULTUR, KREATIVITET Gjennom rike erfaringer med kunst, kultur og estetikk vil barn få et mangfold av muligheter for sansing, opplevelse, eksperimentering, skapende virksomhet, tenkning og kommunikasjon.	Gjøre barna kjent med å bruke tegneblyanter, malerpensel, fingermaling. Forme i sand og snø. Førstehåndserfaringer med instrumenter Legge til rette for utvikling av fantasi og skaperglede Spille musikk og legge til rette for dans og bevegelsesglede. Prosessmål: La barna få oppleve ulike typer formingsmaterialer, med bruk av alle sansene.	Navn på farger. Prøve forskjellige instrumenter. Bord- og skyggeteater Utkledning. Bruke forskjellige maleteknikker. Bruke materiell til 3.dimensjonale uttrykk eks plastelina, leire og trolleig. Gruffefellesskap gjennom felles erfaringer og opplevelser. Prosessmål: La barna få oppleve å erfare og jobbe med ulike typer formingsmaterialer.	Formingsaktiviteter som f. eks tegning, maling, veving. Sanger, bevegelsessanger. Spille på instrumenter. Lytte, danse og bevege seg til musikk. Dramatisere enkle fortellinger. Lytte til eventyr og bøker. Få øvelse i å bruke fantasi og kreativitet gjennom skapende virksomhet og den frie leken/rollelek. Gi barna et forhold til kunst og kultur gjennom besøk på utstillinger, teater osv. Studere ulik arkitektur og design. Eks. Se på ulike	Jobbe målrettet mot å ha et adekvat blyantbegrep. Kjennskap til å blande og bruke primærfargene i skapende arbeid. Male på ulikt materiell. Ha et kreativt forhold til musikk og tekst gjennom for eksempel å skape egne sanger og fortellinger. Kjenne igjen følelsesuttrykk i musikk, drama og kunst Tørre å stå frem i gruppa.

			bygninger i byen vår hva er forskjellen på gamle og nye bygg? Vi går på billedgallerier og museum.	Prosessmål: Barna skal oppleve at de kan skape ulike følelsesuttrykk.
			Prosessmål: Barna skal få bruke fantasien, kreativ tenkning og skaperglede.	

Natur miljø og teknologi

Naturen gir ett mangfold av opplevelser og er en spennende lekeplass gjennom alle årstider. Naturen gir inspirasjon til estetiske uttrykk, og lærer barna å ta vare på miljøet omkring oss.

Med turmålene fra "snakkepakken året rundt", vil nærmiljøet oppleves på varierte måter.

AKTIVITETER VI VIL HA.

- Turer i skog og mark i nærmiljø.
- Miljøvern - lære om hvordan vi enkelt kan beskytte og ta vare på naturen vår.
- Bruke nærmiljøet til å se hvordan naturen endrer seg i de fire årstidene.
- Lage bilde med tema og materialer fra de fire årstidene.
- Bli kjent med og studere planter, dyr, landskap, og været gjennom ett år. Studere hva nærmiljøet har av bedrifter.
- Plante, så, og se når det gror.
- Utforske og eksperimentere med teknologi og naturfenomener sammen med barna.
- Bruke digitalt verktøy.
- Gjøre ulike eksperimenter for og utforske ulike fenomener. Få egenerfaring med turopplevelser og lære kroppen å kjenne gjennom allsidig bruk i utemiljøet. Vi vil at barna skal utvikle et sunt og naturlig forhold til det å være utendørs, og at et

varierte miljø vil bidra til å stimulere motoriske evner.

Fra progresjonsplanen:

Fagområde:	1-2 ÅR	2-3 ÅR	3-4 ÅR	5-6 ÅR
<p><u>NATUR, MILJØ, TEKNIKK</u></p> <p>Naturen gir ett mangfold av opplevelser og er en spennende lekeplass gjennom alle årstider. Naturen gir inspirasjon til estetiske uttrykk, og lærer barna å ta vare på miljøet omkring oss.</p>	<p>Gå tur i nærområdet. Se på bilder av kjente dyr og bli kjent med hvilke lyder de lager. Opplev glede ved å være ute i ulikt vær, og ulike årstider. Utforske barnehagens uteområde.</p> <p>Prosessmål: Barna skal få oppleve å gjøre erfaringer via alle sine sanser</p>	<p>Turer i nærmiljøet. Studere hva vi finner på bakken, i skogen, i fjæra osv. å bruke materialet som inspirasjon til estetiske uttrykk. Lære navn på noen vanlige insekter og dyr. Lære seg gode holdninger og respekt for naturen. Opplev undring over naturens mangfoldighet. Kjennskap til forskjellige årstider. Sortere søppel. Være med på diverse gjøremål som å vaske, bake.</p> <p>Prosessmål: Barna skal få oppleve naturen, og få anledning til å undre seg over naturens mangfoldighet.</p>	<p>Lære om skiftningene i naturen gjennom årstidenes gang. Studere/iakta ting i naturen f.eks. planter, insekter, fugler osv. Studere været, temperatur, snødybde o.l. Snakke om hvilken dag, måned osv. Få kjennskap til bruk av tekniske hjelpemidler som f. eks kjøkkenmaskin, cd-spiller, datamaskin, tekniske leker og lære hvordan teknikk kan brukes i lek og hverdagsliv. Fakta om ville dyr og bondegårdsdyr. Brannvern</p> <p>Prosessmål: Barna skal få oppleve glede over å ferdes i naturen, og få grunnleggende innsikt i naturen.</p>	<p>Vite hvordan vi ferdes i naturen. Kunne kle seg etter været. Kjenne igjen former ute i naturen (overføre kunnskap) Kjenne navn på de vanligste trær og planter i nærmiljøet. Utvikle ferdigheter i bruk av digitale verktøy, fotoapparat. Få erfaringer med naturfagene fysikk, kjemi og biologi. Begynnende forståelse for begrepet "bærekraftig utvikling" (kjærlighet til naturen, forståelse for samspillet i naturen og mellom mennesker og natur) Brannvern Sjøen - Hva betyr den for Haugesund?</p>

				Prosessmål: Barna skal få erfaringer med hvordan teknikk kan brukes i leken og i hverdagslivet.
--	--	--	--	---

Etikk Religion og Filosofi

Barnehagen skal la barna få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn og erfaringer med at kulturelle uttrykk har egenverdi. Bli kjent med samfunnsnormer og verdier og utvikle toleranse og respekt for ulikheter og likheter hos hverandre.

AKTIVITETER VI VIL HA:

- Vi vil markere kristne høytider og tradisjoner - besøke kirken.
- Bli klar over at det finnes andre religioner i verden, å ha respekt for at vi har ulike trosretninger.
- Gjennom samtaler, samlingsstunder, sanger og lek vil vi flette inn:
- Hvordan kan vi opprette gode vennskap og selv være en god venn?
- Vi har et fadderbarn vi samler inn penger til - solidaritet.
- Forut og påskefrokost.
- Forklare forskjellen på rett og galt.
- Barna skal bli møtt med respekt fra de voksne, og vi skal være gode rollemodeller.
- Gutter og jenter skal ha like muligheter til å bli sett og hørt, og oppmuntres til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen.
- Vi skal skape rom for stunder med ettertanke, undring og gode samtaler.

Fra progresjonsplanen:

Fagområde:	1-2 ÅR	2-3 ÅR	3-4 ÅR	5-6 ÅR
-------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

<p>ETIKK, RELIGION, FILOSOFI</p> <p>"Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på, og verdier og holdninger"</p>	<p>Empati, det å være god mot andre, og begrepene lei seg, glad og sint. Opplære seg sett, hørt og forstått. "Min og din" Synge bordvers. Markere høytider</p> <p>Prosessmål: Barna skal få oppleve tilhørighet.</p>	<p>Kjenne igjen følelser. Undre seg over følelser - uttrykk. Forhandle, dele og forholde seg til konfliktløsning. Turtaking Finne glede i samvær og samspill med andre barn. Øve på å si takk for maten. Opplære medinnflytelse i barnehagen. Markere høytider.</p> <p>Prosessmål: Barna skal arbeide med å tilegne seg samfunnets grunnleggende holdninger og verdier.</p>	<p>Respekttere andre. Se egne og andres følelser og behov, hjelpe hverandre. Si positive ting til hverandre. Hevde seg selv og sine egne behov. Utvikle evne til å løse konflikter. Få innsikt i andre kulturer. Utvikle evne til å stille spørsmål, resonnere og å undre seg. Rom for samspill. Gi barna kjennskap til høytider og tradisjoner.</p> <p>Forklare forskjellen på rett og galt.</p> <p>Prosessmål: Barna skal lære å utvikle toleranse og interesse for hverandre og respekt for hverandres bakgrunn, uansett kulturell og religiøs eller livssynsmessig tilhørighet. Barna skal få kjennskap til kristne høytider og tradisjoner. Barna skal få kjennskap til tradisjoner knyttet til høytider i religioner og livssyn som er representert i barnegruppa.</p>	<p>Kunne uttrykke tanker/spørsmål og være nysgjerrig på livet. Føre enkel samtale om etiske leveregler, respekt og toleranse. Respekttere og akseptere mangfold. Ha klare forventninger om å bli sett, hørt og forstått av omgivelsene. Begynnende forståelse for den enkeltes rettigheter og likeverd. Bli klar over at det finnes andre religioner i verden, å ha respekt for at vi har ulike trosretninger. Kjenne til at alle mennesker er forskjellige og har forskjellige forutsetninger og vise respekt for det. Gi barna kjennskap til høytider og tradisjoner.</p> <p>Prosessmål: Barna skal bli kjent med religion, etikk og filosofi som del av kultur og samfunn.</p>
--	--	--	--	---

Nærmiljø og samfunn

Barnehagen skal bidra til kunnskap om og erfaring med lokale tradisjoner,

samfunnsinstitusjoner og yrker slik at barn kan oppleve tilhørighet til nærmiljøet. Barna skal få påvirke det indre liv i barnehagen og utforske miljøet rundt seg.

AKTIVITETER VI VIL HA:

- Vi håper å bli kjent med bedrifter i nærmiljøet - hva gjør de?
- Byen gir mange inntrykk med arkitektur, trafikk, butikker og yrker.
- Vi skal bli godt kjent med skolen, både bygningen og hvordan den fungerer. Dette i god tid før skolestart.
- Haugesund kommune har utarbeidet en overgang for barnehage- skole. Denne vil førskolebarna få utdelt.
- Bli kjent med nærmiljøet og naturen rundt oss og finne ut litt om hvordan et samfunn fungerer.
- Bli kjent med at samene er Norges urfolk, og får kjennskap til samisk kultur.

Fra progresjonsplanen:

Fagområde:	1-2 ÅR	2-3 ÅR	3-4 ÅR	5-6 ÅR
<u>NÆRMILJØ OG SAMFUNN</u> Styrke kunnskap om og tilknytning til lokalsamfunnet, natur, kunst og kultur, arbeidsliv, tradisjoner og levesett.	Tur i nærområdet. Opprop hvem er i barnehagen i dag, navnesanger. Skape tilhørighet til hverandre som gruppe. Lære navn på barn og voksne i barnehagen. Enkle oppgaver som å legge ting	Bli kjent med området rundt barnehagen. Bibliotekbesøk, Lære navn på barnehagen og byen vår. Utvikle samhold. Utvikle gruppefølelse gjennom samlingsstunder og andre aktiviteter. Hjelp til med enkle oppgaver, sette på tralla- bidra til	Lære navn på gater, steder og hus i byen vår. Besøke for eksempel brannstasjon, politi, kommunehuset og kirken. Erfare at de selv og andre er med på å påvirke og at alle er viktig for fellesskapet. Erfare at egne handlinger kan påvirke andre.	Stille spørsmål, samtale og filosofere rundt naturopplevelser. Bruke sansene til og utforske nærmiljøet og verden omkring oss. Vite hvor en selv bor og kunne gateadressen sin. Ha hørt norske og nordnorske/samiske eventyr Bli kjent med lokalkultur og nordnorsk/samisk kultur. Vi skal bli godt kjent med skolen, både bygningen og hvordan den fungerer.

	i hylla, rydde etter maten. Prosessmål: Barna skal oppleve samfunnet gjennom opplevelser og erfaringer i nærmiljøet.	fellesskapet ved og "hjelpet til". Prosessmål: Barna skal oppleve samfunnet gjennom opplevelser og erfaringer i nærmiljøet, og bli kjent med at det har ulike navn.	Lære å inkludere andre. Lære om årstider, måneder og dager. Rydde leker Prosessmål: Barna skal lære seg at vi som enkelt individ har muligheter for å påvirke fellesskapet.	Dette i god tid før skolestart. Prosessmål: Barna skal bli kjent med at samene er Norges urbefolkning, og få kjennskap til samiske fortellinger, sagn og andre deler av samisk kultur og hverdagsliv.
--	---	---	---	---

Antall, Rom og Form

Fagområdet omfatter lekende og undersøkende arbeid med sammenligning, sortering, plassering, orientering, visualisering, former, mønstre, tall, telling og måling. Barna skal få utvikle matematisk kompetanse gjennom lek, eksperimenter og hverdagsliv.

De skal få erfaring med tall, telling, rom og former.

AKTIVITETER VI VIL HA:

- Vi vil gi barna erfaringer med ulike mål, måleenheter, volum og vekt, f.eks. finne ut hvor mye vann det går i et glass et lang og tynt, et kort og bredt. Veie bomull og stein, se på mengden mm.
- Måle egen høyde og sammenligne.
- Resonere og undres sammen om likheter- ulikheter, størrelser og antall.
- Spille ulike spill, se på ulik teknologi, tellemateriell, klosser, leker og formingsmaterieell som gir barna erfaringer med klassifisering, orden, sortering og sammenligning.
- Vi vil lage og studere ulike mønstre og former slik at de får erfare design.
- Gi barna kjennskap til noen matematiske ord og uttrykk, som firkant, sirkel og trekant.

- Gi barna mulighet til å bruke kroppen og sansene for å utvikle romforståelse.

Fra progresjonsplanen:

Fagområde:	1-2 ÅR	2-3 ÅR	3-4 ÅR	5-6 ÅR
<p>ANTALL, ROM, FORM</p> <p>Gjennom lek, eksperimentering og hverdagsaktiviteter utvikler barna sin matematiske kompetanse.</p>	<p>Ved å bruke førstehåndserfaring gjør vi barna kjent med begrepene stor og liten.</p> <p>Eks. stor og liten ball, stor ku og liten ku.</p> <p>Enkle puslespill</p> <p>Putteboks (riktig form til riktig hull)</p> <p>Prosessmål: barna skal få bruke alle sansene for å bli kjent med rom og form.</p>	<p>Bli kjent med former.</p> <p>Bygge med duplo og store klosser.</p> <p>Peke telle.</p> <p>Øve på å telle til ti.</p> <p>Sortere former</p> <p>Snakke om likheter og ulikheter, for eksempel større, mindre, høyere, kortere osv.</p> <p>Få interesse for matematikk i hverdagslivet, dekke på tralla, dekke bord, hvor mange er vi her i dag osv.</p> <p>Prosessmål: Barna skal få bli kjent med ulike typer størrelser og former gjennom lek og erfaring.</p>	<p>Øve på å telle gjenstander, barn osv.</p> <p>Bli kjent med tall.</p> <p>Bli kjent med matematiske begreper som trekant, sirkel osv.</p> <p>Utforske former og mønster.</p> <p>Lære begreper som over, under, oppå, ved siden av.</p> <p>Bygge med klosser, konstruksjonslek.</p> <p>Spille spill.</p> <p>Kjenne igjen de vanligste fargene og vite hva de heter.</p> <p>Erfare bruk av måleenheter i hverdagen.</p> <p>Bli kjent med sortering.</p> <p>Prosessmål: Barna skal få bli kjent med ulike typer størrelser, former og tall gjennom lek, erfaring og utforsking.</p>	<p>Ha kjennskap til tallrekken og enkle regnestrategier.</p> <p>Kjenne til ukedagene, måneder og de forskjellige årstidene.</p> <p>Kjenne til klokka og tid.</p> <p>Kopiere og lage mønster.</p> <p>Kjenne til motsatte begreper som størst - minst, yngst - eldst osv.</p> <p>Sortere ting i kategorier.</p> <p>Bli kjent med måleenheter som meter, cm, grader, liter osv.</p> <p>å bruke ulike måleredskaper som termometer, måleband osv</p> <p>Kunne orientere seg i enkle kart, eks skattejakt.</p> <p>Prosessmål: Barna skal ha kjennskap til ulike matematiske begreper.</p>

SAMARBEID MED ANDRE INSTITUSJONER

Haugesund Kommune har ansvar for at de ulike tjenestene for barnefamiliene er godt koordinert. Barnehagen må derfor samarbeide med andre tjenester og institusjoner i kommunen. Dersom logoped, fysioterapeut, psykolog og spesialpedagog eller andre er inne i barnehagen, blir foreldre / foresatte til det enkelte barn kontaktet på forhånd. Ingenting blir iverksatt før foreldrene har samtykket.

Barnevernstjenesten

Barnevern i Norge utføres av en offentlig tjeneste, som primær oppgave har barnevernet det å sikre barns og unges oppvekstvilkår.

Barnevernets arbeidsoppgaver har sitt hjemmelsgrunnlag i [barnevernloven](#).

Barnevernet har en rekke ulike tiltak å sette inn ved behov. De fleste av dem frivillige hjelpetiltak i familien.

Alle barnehageansatte har etter barnehageloven § 22 OPPLYSNINGSPLIKT overfor barnevernet.

Helsestasjonen

Helsestasjonen er samarbeidspartner for å legge tilbudet til rette for barn med særlige behov. Helsestasjonen kan bidra med råd til barnehagen og foreldre vedrørende smittevern og legemiddelbehandling.

Den Pedagogiske - Psykologiske Tjenesten (P.P.T.)

Retten til spesialpsykologisk hjelp er hjemlet i opplæringsloven. P.P.T. er sakkyndig instans ved tilrådes om spesialpedagogisk hjelp.

Foreldrene må gi samtykke før barnet får hjelp i barnehagen, og det skal være ett tett samarbeid mellom barnehage, foreldre og P.P.T. Foreldrene har fullt innsyn i alle papirer til enhver tid.

B.U.P. (Barn og ungdomspsykiatrisk avd.)

B.U.P. gir døgntilbud for ungdom, dagtilbud til barn og unge, poliklinisk og ambulant tilbud for barn 0-18 år og deres familier.

De arbeider med varierende grad av vansker. Hyppigste pasientgrupper er ADHD, angst, depresjoner og atferdsvansker.

Stafettloggen

Stafettloggen er et pilotprosjekt i regi av Helsedirektoratet, hvor målet er å bedre den tverrfaglige innsatsen. Haugesund kommune har sammen med sju andre kommuner utarbeidet en handlingsrekke fra en bekymring til kontinuerlige og systematiske tiltak dokumentert i en web-basert løsning. Samtlige tjenester som retter seg mot barn og unge er involvert.

Stafettloggen bygger på tett involvering av foreldre helt fra en bekymring avdekkes.

Ved foreldres samtykke opprettes en stafettlogg der alle tiltak beskrives, blir gitt ansvar og evalueres. Den som er tettest på barnet i tjenestene, har ansvar for loggen.

Loggen vil følge barnet / eleven gjennom barnehage / skoleløpet dersom den ikke avsluttes og vil med det sikre god informasjonsflyt ved alle overganger.

Andre: Høgskolen på Vestlandet (studenter), Breidablikk Læringscenter, Barne og ungdomspsykiatrisk avdeling, Haugaland videregående skole og NAV.

PLANLEGGING, DOKUMENTASJON OG EVALUERING

For at Lønneberget barnehage Barnehagen skal være en god barnehage på alle områder, vurderer vi driften jevnlig. Hovedmål, delmål og rammeplanen skal følges. Lovverket skal følges til enhver tid.

Alle i personalgruppen har et ansvar og en plikt til å se til at pedagogiske aktiviteter blir

fulgt og gjennomført i henhold til månedsplanen. Forandringer i oppsatt dagsplan skal kun skje under særskilte omstendigheter, og kun etter samtale med nærmeste leder.

Planleggingen skal være langsiktig og systematisk pedagogisk arbeid, for å bidra til kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppen. Planleggingen må ses i sammenheng om barns trivsel og allsidig utvikling både individuelt og i gruppe.

Vurderingsarbeid skal bygge på refleksjoner som hele personalgruppene er involvert i, for å ha et utgangspunkt for videre planlegging og gjennomføring. Vurderingsarbeid skal sikre at alle barn får et tilbud som er i tråd med barnehageloven og rammeplanen.

Dokumentasjon skal synliggjøre hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen. Hvert enkelt barn har sin egen personlige mappe i barnehagen sitt arkiv, her blir personopplysningsloven fulgt.

Vurdering av barnehagens pedagogiske arbeid

Målet med pedagogisk arbeid er å ivareta barns behov for omsorg og lek, samtidig som vi legger til rette for læring og danning. Det pedagogiske arbeidet skal bidra til å kvalifisere barna til å delta, handle og mestre utfordringer i livet. Det innebærer at de skal få kunnskap og utvikle ferdigheter, verdier og evner.

Vi vurderer vårt pedagogiske arbeid jevnlig og bedømmer kvaliteten ved å reflektere over egen læringsprosess, vår utvikling og kompetanse. Vurderingen gir de ansatte bedre forståelse av hva som fungerer godt, hvilke utfordringer vi har og hvilke nye mål som må settes for forbedring.

Vi bruker didaktiske metoder når vi vurderer vårt pedagogiske arbeid. **hva** (mål og innhold), **hvordan** (metodikken) og **hvorfor** (overveielser, begrunnelser).

Rammeplanen:

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet, som i tillegg til å planlegge innholdet, skal dokumentere og vurdere. Dokumentasjonen kan informere om hva barna lærer og opplever i barnehagen.

Kvaliteten i det daglige samspillet mellom mennesker i barnehagen er en av de viktigste forutsetningene for barns utvikling og læring. Barnegruppens og det enkelte barns trivsel og utvikling skal derfor observeres og vurderes fortløpende. Oppmerksomheten må både rettes mot samspillet barna imellom, mellom barn og personale og mellom barnehagens ansatte.

Kvaliteten i det daglige samspillet mellom mennesker i barnehagen er en av de viktigste forutsetningene for barnas utvikling og læring.

Vurderingsarbeid legger grunnlag for barnehagens planer og oppfølging av enkeltbarn og barnegruppen.

Vurdering og refleksjon er viktig for å kunne fornye oss, skape debatt om barnehagens mål, innhold, oppgaver og kvalitet.

Vi har valgt ut følgende måter å planlegge, vurdere og dokumentere:

Plan for systematisk dokumentasjon og vurderingsarbeid

Hva:	Hvordan:	Hvorfor:	Arkiveres/form:
Den daglige samtalen	Ansatte tar seg tid til å snakke med foreldre i "hente/bringe situasjonen".	Utveksle relevant informasjon angående barnet. Eks. hva det har opplevd i barnehagen.	Muntlig.
Foreldresamtaler	Foreldre får tilbud om minimum 1	Informasjon om barnet. Ha mulighet til å diskutere	Ped. leder arkiverer.

	foreldresamtaler gjennom året.	ting rundt barnet.	
Foreldremøter Evaluering	Foreldre innkalles 1-2 ganger i året til felles foreldremøte	For å nå foreldre med felles informasjon. Rom for diskusjoner. Evaluering av inneværende barnehageår for å kunne bruke som planleggingsgrunnlag neste barnehageår.	Skriftlig referat m/oppsummering av evalueringer til alle foresatte.
Bilder	Ta bilder av barn/personalet i hverdagssituasjoner.	Billedlig dokumentasjon på hva barnehagedagen inneholder, hvem barnet leker med, aktiviteter og gjøremål.	Fotokollasj
Dagtavla	Personalet skriver hva og hvordan dagen har vært	Synliggjøre barnehagens hverdag.	Skriftlig på dagtavla
Forberedelse Pedagogiskopplegg	Personalet planlegger og evaluerer pedagogisk opplegg. I eget skjema.	Synliggjøre, dokumentere, bevisstgjøre og evaluere det pedagogiske innholdet i barnehagen	Skriftlig.
Evalueringsskjema	Evaluerer uken på avdelingsmøte hver uke.	Refleksjon og kvalitetssikring av hverdagen i barnehagen.	skriftlig

	Evaluere mnd på hvert personal mnd	Verktøy for videre arbeid.	
Månedspan +Månedsbrev / evaluering	Personalet planlegger innhold for 4 uker. Blir delt ut som 4-ukersplan til foreldre.	Synliggjøre barnehagens innhold i kommende 4-ukersperiode (også i forhold til årsplan/progresjonsplanen)	Blir sendt på mail
Halvtårs plan	Personalet har brifing i forkant så planlegger de innholdet for høst halv året, og for vinter/ vår halvåret	Synliggjøre barnehagens innhold (i forhold til årsplanen/ progresjonsplanen)	Blir sendt på mail, legges ut på hjemmesiden.
Årsplan	Personalet har brifing i april mnd. Pedagogene har pedagogdager og plukker ut evt. forslag. Pedagogene og styrer fører pennen i mai	Arbeidsredskap for alle og alle skal ha eierforhold til Årsplanen. Synliggjøre barnehagens innhold i forhold til Rammeplanen og lovverk.	Skriftlig, legges ut på hjemmesiden.
Årshjul	Bli enige om hva vi skal gjøre, og legge den inn i kalenderen	Synliggjøre arrangementer vi skal ha i barnehagen	Deles ut skriftlig foresatte som kalender, og

			legges ut på hjemmesiden
Personal møteplan	Bli enige om hva vi vil ha på agendaen på personalmøte, og lage en oversiktsplan	Gjøre det forutsigbart og systematisere planlegging	Deles ut til personalet.